SBE

Akademik İncelemeler Dergisi

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

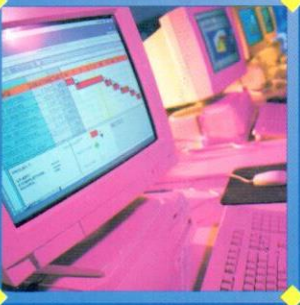

Dosya:

Küreselleşme

Cilt: 1 Sayı: 2 Yıl: 2006 ISSN: 1306-7885

AKADEMİK İNCELEMELER DERGİSİ

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

ISSN 1306-7885
Cilt:1 Sayı:2 Yıl:2006

Sahibi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Adına
Doç. Dr. Recai Coşkun

Editör
Doç. Dr. Remzi Antunışık

Sayı Editörü
Doç. Dr. Recai Coşkun

Dergi Sekreterleri
Arş. Gör. Umut Sanem Çitçi
Uzman Ali Taş

Dizgi
Uzman Ziynet Yılmaz

Grafik/Tasarım
Adem Akbıyık

Baskı
Sakarya Üniversitesi Matbaası

İletişim: Sakarya Üniversitesi
Esentepe Kampusü, Serdivan/Sakarya
Tel:0264 295 55 60 ,Belge geçer: 0264 295 55 62
E-Posta : sbedergi@sakarya.edu.tr

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü *Akademik İncelemeler* dergisi yılda iki kez yayınlanan hakemli bir dergidir. Dergide yayınlanan makalelerdeki görüş ve düşünceler yazarın sorumluluğundadır. Dergide yayınlanan makaleler kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

BİLİM DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Mehmet Alpargu
Prof. Dr. Ali Erbaş
Prof. Dr. Bilal Eryılmaz
Prof. Dr. Hakan Poyraz
Prof. Dr. Musa Taşdelen

DERGİ YAYIN KURULU

Doç. Dr. Mehdi Ergüzel
Doç. Dr. Recep Kaymakcan
Doç. Dr. Mustafa Akal
Yrd. Doç. Dr. N. Tolga Saruç

BU SAYININ HAKEM KURULU

Prof. Dr. Cemal Yıldız
Prof. Dr. Ahmet H. İslamoğlu
Prof. Dr. Azmi Özcan
Prof. Dr. Davut Dursun
Prof. Dr. Engin Yıldırım
Prof. Dr. Gülden Sağol
Prof. Dr. Musa Taşdelen
Prof. Dr. Hasan Akay
Doç. Dr. Alaeddin Yalçınkaya
Doç. Dr. Hamza Ateş
Doç. Dr. Mehdi Ergüzel
Doç. Dr. Recai Coşkun
Doç. Dr. Remzi Altunışık
Doç. Dr. Tansu Say
Doç. Dr. Yüksel Öztürk
Doç. Dr. Recep Kaymakcan
Yrd. Doç. Dr. İrfan Haşlak
Yrd. Doç. Dr. M.Kemal Aydın
Yrd. Doç. Dr. Murat İskender
Yrd. Doç. Dr. Nihal Sütütemiz
Yrd. Doç. Dr. Oktay Akbaş
Yrd. Doç. Mehmet Fevzi Bilgin

DERGİ YAZIM FORMATI

Makale Adı: Corier New 13 punto bold, Yazar Adı: Courier New 10 punto bold
Önsöz ve Abstrac: 150-200 kelime arası, Book Antiqua 10 punto, italic
Yazım Formatı: Book Antiqua 10 punto, Paragraf: girinti ve aralıklar 0, satır aralığı en az 1,1nk
Şekil, Tablo, Grafik: Book Antiqua 10 punto,
Boşluklar: Üst:6 cm, Alt:5 cm, Sağ:4,5 cm, Sol:4,5 cm

Ayrıntılı bilgi için http://www.sbe.sakarya.edu.tr/kurallar.php adresine bakınız.

DIŞARIYA VERİLMEZ

SBE

AKADEMİK İNCELEMELER DERGİSİ

DOSYA KONUSU:

KÜRESELLEŞME

İÇİNDEKİLER

KÖKSAL ŞAHİN
Küreselleşme Demokrasiyi Güçlendiriyor Mu? 1-17

ADEM SAĞIR, PINAR MEMİŞ
Kuşatıcı Bir Toplumsal Değişme: Küreselleşme Ve Bu Süreçte Farklılık Ve Özgürlük Arayışları 19-33

ADEM KARA
Osmanlı Devleti - A.B.D. Ticari İlişkileri 35-49

MEHMET ZEKİ AK, ABİDİN ÖNCEL
Sakarya Üniversitesi'nin Bilimsel Üretkenliği: "Atıf İndeksleri Temelinde Bir Analiz" 51-75

ORHAN AKOVA
Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına Ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma 77-109

HANA ÖZEN KUTANİŞ, MERAL ELÇİ
Psikoteknik Testlerin Birbirleri Ve Bireysel Özellikler İle Uyumu: Bir Geçerlilik Analizi 111-127

H.MURAT MUTLU, CENGİZ YILMAZ
Dağıtım Kanallarında Satıcı İşletmelerin Performansının Değerlendirilmesi 129-154

NİHAL SÜTÜTEMİZ, SAİM SANER ÇİFTYILDIZ
Müşteri Sadakati Modellerinin Karşılaştırılması Üzerine Bir Çalışma 155-172

MEHDİ ERGÜZEL
A.Nihat Asya'nın Şiirlerinde Ölüm Kavramının Kullanımları Üzerine 173-203

HÜSEYİN ERSOY
Türkçe'deki Yabancı Sözcüklerin Kullanım Alanı Bilgileri Ve Düşündürdükleri - Sözlükbilimsel Bir Çalışma 205-219

MERYEM HAYIR, ALİ YİĞİT
Kırgızistan 221-235

Akademik İncelemeler
Cilt:1 Sayı:2 Yıl:2006

Kırgızistan

Meryem Hayır, Ali Yiğit
mhayir@sakarya.edu.tr, ayigit@sakarya.edu.tr,

Önsöz

Bu yazı, 2005 yılı Haziran ayı başında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Kırgızistan İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi Türk Dünyası İşletme Fakültesinin ortaklaşa düzenlediği 3. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi için gittiğimiz Kırgızistan'da edindiğimiz alan gözlemlerine dayanmaktadır. Laboratuarı mekânı olan coğrafya mesleğinin mensupları olarak Bişkek- Celalabat güzergâhında edindiğimiz alan gözlemlerine dayanan bu çalışmada amacımız Kırgızistan coğrafyasından bir kesit sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kırgızistan, Bişkek, Celal-Abat Gözlem*

Bişkek'te bir gün

Kırgızistan'ın başkenti olan Bişkek SSCB döneminde kurulmuş ve modern görümüne sahip bir şehirdir. Geniş cadde ve sokaklar etrafında yer alan ağaçlar binalar ile yollar arasında genellikle perdeleme yapmaktadır. Kent merkezinde devletin resmi kuruluşlarına ait pek çok büyük yapı ve bu yapıların etrafında geniş meydanlar bulunmaktadır. Bu görünün sosyalizmle yönetilmiş pek çok ülkenin yeni oluşturulan şehirlerine has bir durumdur.

Şehirde alış veriş semt pazarları ve kent merkezinde bulunan birkaç büyük alış veriş merkezleri ile küçük bakkallarda yapılmaktadır. Halkın oturduğu binalar genellikle bakımsız bir görünümdedir. Bir doktorun bile aylık gelirinin 100 $ civarında olduğu düşünülürse bu durum sanırım açıklanabilir.

Kırgızistan yakın tarihine ait en trajik olaylardan birisi olan 1938 yılında çoğu devletin üst düzey yöneticilerinden oluşan 138 aydını ve devlet adamının katledildiği mekânını ziyaret etme imkânı bulduk. Kırgızistan'ın bağımsızlığına kadarda akıbetleri hakkında sağlıklı bilgi bulunmayan bu

kişilere ait cesetler eski bir tuğla ocağında bulunmuştur. Katliamın yapıldığı dönemde babası tuğla ocağının yakınındaki KGB merkezinde bekçilik yapan bir kişinin kızına o dönemde gördüklerini aktarması ile olay ortaya çıkar. Kadın gördüklerini babasının vasiyeti nedeni ile bağımsızlık oluşana kadar saklamış, bağımsızlığın ardından gördüklerini aktarmış. Bunun üzerine tuğla ocağında yapılan kazıda 138 aydına ait cesetler çıkartılarak bu bölge Atabeyt anıt mezar ve müze olarak düzenlenmiştir.

Stalin'e ait resmin altında kurşunlattığı kişilerden birisine ait bir kafatası bulunmaktadır.

Bişkek- Celal-abad Karayolu Güzergâhı İzlenimleri (7.6.2005)

Bişkek şehrinin üzerine kurulu olduğu düzlükten batıya doğru Şopokov ve Belovodskoe'yi geçtikten sonra güneybatıya yönelince Karabalta deresinin açtığı kanyon biçimli vadiye ulaşılır. Karabalta deresi vadisi boyunca ilerleyerek Karabalta ve Abla derelerinin birleştiği kanyon tabanından Abla deresi vadisine erişilir ve buradan itibaren tırmanışa devam ederek 3060 m 'ye ulaşılır. Bu dağlar üzerinde donma ve çözünmeye bağlı fiziksel aşınmanın etkileri çok açık olarak gözlenmektedir. Nitekim vadi boyunca oldukça geniş alan kaplayan çok sayıda kayşat bulunmaktadır. Geçit'e ulaşılıncaya kadar geçilen vadiler dar ve derin kanyonlardan oluşmaktadır.

Aladağların (Alatoo) 3060 m yüksekliğindeki Toraşu geçidindeki 3 km uzunluğundaki Hüseyin tünelini geçip dağların güneyine erişildiğinde hafif engebeli geniş plato yüzeyi ile karşılaşılır. Bu plato üzerinde en önemli kalıcı yerleşme Susamur dur. Bunun haricinde pek çok noktada göçebe hayvancılık yapan insanların oluşturduğu birkaç çadır veya konteynırdan oluşan göçebe yerleşim noktaları göze çarpar. Vadi tabanına inildiğinde belirgin sekiler görülür. Aladağların 3000 m'nin üzerinde yer alan yükseltilerinde Haziran başlarında kar örtüsüne yer yer rastlanmaktadır. Kar örtüsünün kalktığı yerlerde zengin bitki çeşitliliğinin yer aldığı dağ çayırları gelişmiştir. Bu çayırlar içerisinde pek çok çiçekli bitkiler son derece görselliği ön planda olan bir manzara oluşturmaktadır. Çayırlar ve çiçekler arasında dolaşan at sürüleri (cılkı=yılkı) bu coğrafyanın en karakteristik özelliği olsa gerek. Yol kenarındaki kımız satıcıları aile bütçelerine ekonomik katkı sağlamaya çalışırlarken yolculara taze kımız tatma olanağını sumaktalar. Aladağlar ve Susamur düzlüğünü geçtikten sonra Alabel dağları (Alabel Geçidi) bütün görkemi ile gelenleri karşılamaktadır. Bu bölgede buzul topografyasına ait çok sayıda örnek gözlemek mümkündür (Buzul vadileri, sirk çanakları, moren yığınları gibi). Bu bölgede meralarda görülen tek hayvan neredeyse atlardır. Buradan çayırlar arasında tek tük

huş ağaçlarının yer aldığı aşağı düzlüklere inilir. Oldukça verimli geniş otlakların yer aldığı bu kesimde hayvan sayısının azlığı dikkat çekicidir. 2100m'de akarsuya yakın alanlarda SSCB döneminde yapılmış sulama kanalları ile geçmişte tarım alanı olarak kullanıldığı belli olan meralar yer alır. Bu kesimde de hayvan sayısı son derece azdır. Burada atlardan ziyade koyun ve sığır sürülerine rastlanır. Susamur suyu kuzeyden Aladağlardan, güneyden Alabel dağlarından inen ve daha ziyade kar ve buz erimeleri ile beslenen pek çok derelerin birleşmesiyle oluşur ve doğuya doğru akar. Bu alan vadi tabanının çok geniş olması nedeni ile hayvancılık için oldukça uygundur. 2100-2800 m'ler arasında vadi boyunca at, inek ve koyun yetiştiriciliği bu bölgedeki insanların geçim kaynağıdır. 2800 m'den daha yüksekkesimkerde kar örtüsü nedeni ile henüz çayırlar gelişmemiştir.

Celal-Abad oblastının rayonu olan Toktogul'a kadar tırmandıktan sonra hızlı bir inişle irtifa kaybetmeye başladık. Şahkırma deresi boyunca Bişkek'ten ayrıldıktan sonra tırmandığımız Karabalta vadisi kadar olmasa da burada da derin vadiler oluşmuştur. Vadi boyunca alçalıp 2290 m'lere ulaşıldığında tekrar at yetiştiriciliğinin yapıldığı göçebe çadır yerleşmeleri ile karşılaşılır.

2190 m'ye indikten sonra ağaçlar görülmeye başlamakta ve vadi tabanlarında arazının izin verdiği yerlerde tarım yapılmaktadır. Dağların aynı yükseltideki kuzey yamaçlarında yer almayan ormanların bulunmasının asıl nedeni bakı faktörüdür. 1885 m'ye inildiğinde artık sabit yerleşim bölgelerine rastlanılır.

1700 m'de önemli, bir akarsu olan Itıgar suyu Şahkırma deresine karışmaktadır. Bunun gibi pek çok küçüklü büyüklü dere tarafından beslenen akarsu Çickan adını almaktadır. Kımız dışında bu bölgede yol boyunca satılan diğer ürün Kırgızların Rusçanın etkisi ile Miyöd dedikleri baldır.1300 m'ye inildiğinde Aşhane ve yatakhaneler (miymankane) bulmak mümkündür. Balık (Riba) ve et yemeklerinin yapıldığı ve inişte ilk rastlanan tesis(resteron) bu bölgede iç rahatlığı ile yemek yenebilecek ve ihtiyaçların karşılana bileceği yegâne yerdir. Bu noktayı geçtikten sonra birden fazla tesisin yer aldığı Nur sultan aşhanesi ve yatak hanesi gelir. Burası turistlerden çok yerli halka hizmet vermektedir. Tuvalet olayı bütün Kırgızistan'da olduğu gibi burada da problemdir.[1] Burada bize ilginç ve sevindirici gelen tercih edilen bisküvi ve çikolata ürünlerinin Türk markası olmasıydı. Bişkek'ten ayrılışımızın beşinci saatinde benzin istasyonu ve tesislerinde bulunduğu başka bir yerleşmeye ulaştık. Bu noktadan itibaren vadi boyunca artık tarımsal faaliyetlerin de yapıldığı köy yerleşmeleri başlamaktadır. Köy meskenleri tek katlı olarak yapılmış ve bazılarının duvarları kerpiçtendir. Çatı örtüleri genellikle oluklu saçlardan oluşmaktadır. Vadi boyunca alçalıp 900 m'ye inildiğinde artık yerleşmelerde

[1] Kırgızistan genelinde umumi tuvaletlerin kapıları yoktur ve tuvaletlerde su bulunmamaktadır.

yoğunlaşma başlar. Yolun her iki tarafında toplu olarak kurulmuş yerleşmeler tarım alanlarının ortasında olacak şekilde yer almaktadır. Kırgızistan genelinde olduğu gibi bu kesimde de mezarlıklar şaman kültürünün etkisi ile olsa gerek son derece görkemli yapılmışlardır(Foto). Torgul baraj gölüne nazır olarak oluşturulmuş Torgul mezarlığı son derece süslüdür. Torgul'u geçtikten sonra geniş otlakların yer aldığı plato sahası gelir. Platonun alçak kesimlerinde (940 m) tarım alanları bulunur. Torken ve Tonuk, Torgul'dan sonra yol üzerinde yer alan diğer önemli yerleşmelerdir. Narin gölü 885 m yükseltide kurulmuş önemli bir su kütlesidir. Gölün kuzeyinde kasaba büyüklüğünde yerleşmeler yer alır. Narin gölü aynı zamanda Sir-derya'nın başlangıcı olan Narin suyunun üzerindedir.

Karacıgaç yolun güney kesiminde ve gölün bitimine doğru kurulmuştur. Bu kesimde tarım yoğun olarak yapılmaktadır. Karacıgaçtan sonra Sir-deryanın üzerinden geçerek gölün karşı kıyısı boyunca yol uzanmaktadır. Narin gölünün suları turkuaz renginde ve son derece göz kamaştırıcıydı. Kamberata gölün güneybatısında kurulmuştur. Narin gölünü geçtikten sonra yol tekrar dağların arasından tırmanır. Güneye doğru dönemeçler yaparak çıkan yola ulaştığımızda altı buçuk saat olmuştu.

Narin gölünden sonra tırmandığımız en yüksek nokta 1310 m yüksekliğe sahipti. Bu noktadan sonra tekrar yol alçalmaya başlar. Karasu vadisi boyunca alçalan yol üzerinde karşılaşılan ilk yerleşme Cazıkuçu dur. Burada baraj gölü vadi boyunca kilometrelerce uzanmakta ve vadi tabanında tarım yapılmaktadır.

07.06.2005

07.06.2005

Sarp ve kayalık dağlar arasına oluşturulmuş bulunan baraj bu coğrafyanın en önemli güzelliğidir. Berrak yeşile çalan turkuaz rengi baraj tabanında taşlar üzerinde oluşmuş yosunların yansıması ile oluşmuştur. Vadinin çok dar olması nedeni ile bu kesimde yol yapmak için dağlar oyulmuştur. Ayrıca bu kesimde dağları geçmek için iki ayrı tünel bulunmaktadır. Taşkömür tüneli, Taşkömür baraj gölünün ilk setinin oluşturulduğu noktada yapılmıştır.

Tüneli geçtikten sonra henüz inşaatı tamamlanmamış olan yol çok bozuktur. Bu kesimde eski asfalt tamamen sökülmüş ve yeni yol yapım çalışmaları sürmekteydi. Yol akarsuyun güney kesiminde, Taşkömür şehri ise kuzeyindedir. Taşkömür'ün yol ile bağlantısı köprüler ile sağlanmıştır. Dostuk şehri yol boyunca kurulu önemli yerleşmelerden birisi olarak burada yer alır. Düzlüğe inildiğinde Fergana ovası gelenleri bütün güzelliği ile karşılamaktadır. Ovanın batısı Özbekistan'a, doğu kesimi ise Kırgızistan'a aittir. Burada Bürgöndü levhasına ulaştığımızda 2,5 saatlik bozuk yol sona ermiştir. Oş-Andican yol ayrımından geçip Celal-abad'a ulaşmaya çalışırken 1952 yılında kurulmuş olan Kockor-Ata şehrine vardık. Bu kesimde tarım yapılan alanlar haricinde kalan kısımlarda antropojen stepler yer alır. Celal-abad'a vardığımızda artık 11 saatlik yolculuğu arkamızda bırakmıştık.

Bu coğrafyaya ziyaret planlayanlara tavsiyeler:

1. Sabırlı olmak ve anın tadını çıkarmaya çalışın
2. Umumi tuvaletlerin son derece kötü olması, su bulunmaması nedeni ile bol miktarda ıslak mendil bulundurun
3. Pazarlık yapmadan asla hiçbir hizmet ve mal satın almayın.
4. Buradaki en uygun ulaşım imkânı taksidir. Taksi kiralarken modeline dikkat edin, yoksa yolda kalabilirsiniz. Bişkek- Celal-abbad arası taksi ile yaklaşık 70-80 $ arasıdır.
5. Bişkek şehir içerisinde taksiler her yer için 75 som (yaklaşık 2 $) dur. Bişkek hava alanı arası ise pazarlığa göre 300-400 (10 $) som arasında değişir.
6. İç hat uçuşları genellikle küçük uçaklardan oluşmaktadır. Tabureye oturma durumda kalabileceğinizi düşünerek uçağa binin. Uçma korkunuz varsa asla binmeyin. Bişkek-Oş veya Celal-abad arası uçak biletleri yabancılar için 50 $ civarındadır.
7. Geleneksel Türk mutfağına benzerlik gösteren mutfak kültüründe yemekler genellikle etli ve hamurlu yiyeceklerden oluşmaktadır. Seyahatte bu durum göz önünde bulundurun.